

КІЯН О. В.

Миколаївський інститут права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри кримінального права
та інших кримінально-правових дисциплін, кандидат юридичних наук

КІЯН Т. М.

Миколаївський інститут права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри кримінального права
та інших кримінально-правових дисциплін

ПОНЯТТЯ І ЗНАЧЕННЯ МЕТОДІВ КРИМІНАЛІСТИКИ

Наукові дослідження в криміналістиці допомагають отримати і за-
провадити в практичну діяльність нові знання про способи підготовки,
вчинення і приховування злочинів, про злочинців та їх злочинну дія-
льність, а також про способи розкриття, розслідування і попередження
злочинів.

Для здійснення цієї діяльності застосовуються різноманітні методи
наукового дослідження (методи виявлення, вивчення, фіксації, вилу-
чення, дослідження та використання матеріальних джерел як живої,
так і неживої природи) під час збирання і дослідження доказів, завдяки
чому й пізнаються обставини розслідуваного злочину.

Вчення про методи криміналістики розроблено такими вченими, як
Т.В. Аверьянова, Р.С. Белкін, А.І. Вінберг, В.І. Громов, В.П. Колма-
ков, В.К. Лисиченко, І.М. Лузгин, С.П. Митричев, І.Ф. Пантелеев,
М.С. Полевой, С.М. Потапов, М.В. Салтевський, М.Я. Сегай,
М.О. Селіванов, Б.М. Шавер, О.Р. Шляхов, О.О. Ейсман, І.М. Якимов
та інш.

Методологія криміналістики застосовує сукупність методів пізнан-
ня, тобто способів вивчення явищ, які досліджуються криміналісти-
кою, і вирішує задачі, які стоять перед нею, застосовуючи відповідні
методи наукового дослідження.

Методи криміналістики — це способи вирішення наукових задач в
процесі криміналістичних досліджень теоретичного і прикладного ха-
рактеру.

Система методів криміналістики базується на загальних методах пі-
знання, на законах і категоріях матеріалістичної діалектики, за допо-
могою яких розкриваються зв'язки між фактами, пояснюються їх по-
ходження і формулюються поняття науки криміналістики.

У структурі методів криміналістики визначаються такі методи:

- загальні (або загальнонаукові) — це методи, які застосовуються у всіх науках, у тому числі у криміналістиці: опис, вимір, спостереження, порівняння, експеримент, математичні методи тощо; застосовуються також прийомі мислення: аналіз і синтез, індукція і дедукція, аналогія і гіпотеза, методи абстрагування та ідеалізації й інші [3, с. 11]; вони застосовуються для пізнання об'єкта дослідження — події злочину і його наслідків з метою встановлення наявності чи відсутності складу злочину, обставин його вчинення й причетності до нього конкретних осіб;

- спеціальні, які застосовуються в одній галузі наукових знань або в декількох науках. Сфера застосування спеціальних методів криміналістики обмежується дослідженнями, що проводяться у вузькій групі галузевих знань. Спеціальні методи розроблюються в криміналістиці у розділах криміналістична техніка, криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів і груп кримінальних правопорушень для збирання, дослідження, оцінки та використання фактичних даних.

Спеціальні методи поділяються на власне криміналістичні методи і методи, що запозичені з інших наук:

1) розроблені в інших галузях науки й техніки і запозичені криміналістикою для використання без жодних змін, наприклад, фізичні, хімічні, фізико-хімічні методи, призначені для аналізу морфології, змісту, структури, фізичних і хімічних властивостей речовин і матеріалів;

2) розроблені в інших галузях науки й техніки і запозичені криміналістикою, але піддані певним змінам для використання в криміналістиці, наприклад, методи дослідження речових доказів із застосуванням невидимих променів спектра; психологічні методи, використовувані при розробці тактичних прийомів і комбінацій;

3) розроблені в криміналістиці спеціально для збирання і дослідження доказів, наприклад, метод суб'єктивного портрета [2, с. 51].

Методи криміналістики поділяються на техніко-криміналістичні і тактико-криміналістичні методи.

До спеціальних техніко-криміналістичних належать методи контрастів і поділу кольорів в судовій фотографії; методи криміналістичної ідентифікації особи за ознаками зовнішності та інші. Вони забезпечують встановлення, фіксацію, дослідження, збереження і використання матеріальних слідів кримінальних правопорушень.

Тактико-криміналістичні методи — це методи проведення слідчих (розшукових) дій, методи організації розслідування, побудови слідчих версій, взаємодії слідчого зі співробітниками оперативних підрозділів, експертами, спеціалістами тощо. За допомогою цих методів забезпечується управління розслідуванням і отримання доказової інформації від учасників кримінального процесу [1, с. 20].

При проведенні судових експертиз використовуються методи:

а) загальнонаукові методи:

- описування і вимірювання при вивченні об'єктів, які надані на експертизу (наприклад, форма і розміри ножа);

- експертний експеримент (наприклад, для встановлення, чи можливий постріл з даного пістолета без натискання на спусковий гачок);

- порівняння (наприклад, почерку, яким виконаний рукописний текст передсмертної записки і зразків почерку особи, від імені якої написана записка і труп якої виявлений);

б) спеціальні методи криміналістики:

- техніко-криміналістичні методи кольороподілу для встановлення змісту тексту, залитого барвником);

- математичні методи для встановлення pola виконавця рукописної записи;

- хімічні методи для визначення змісту невідомої речовини;

- методи зіставлення, суміщення, графічного моделювання і розрахунків взаємного розташування ознак обличчя для визначення тотожності конкретної особи, зображеної на представлених фотокартках та інші.

Отже, застосування відповідних методів криміналістики при проведенні слідчих (розшукових) дій, у т.ч. судових експертиз, для дослідження слідів злочину та інших речових доказів має важливе значення для виявлення, розкриття, розслідування і попередження кримінальних правопорушень, тому необхідне комплексне використання наукових техніко-криміналістичних засобів і методів, тактичних і методичних рекомендацій.

Список використаної літератури:

1. Гора І.В., Іщенко А.В., Колесник В.А. Криміналістика. — К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2004. — 236 с.
2. Криминалистика : учеб. для студентов вузов, обучающихся по специальности "Юриспруденция" / Н. П. Яблоков — 3-е изд., перераб. и доп.. — М. : ЛексЭст, 2006. — 373 с.
3. Тіщенко В.В., Аркуша Л.І., Плахотіна В.М. Криміналістика: Навч.- метод. посібник // ОНЮА. — О.: Фенікс, 2007. — 172 с.